

Bergens tilbakegang

av Mats Kirkebirkeland, rådgiver i Civita

Innledning

Fra og med Bergens grunnleggelse i 1070 og frem til og med 1299, da kongesetet ble flyttet til Oslo som følge av Eirik II Magnussons død, ble byen regnet som Norges hovedstad.¹

Men til tross for at kongemakten først ble flyttet til Oslo, og deretter til København, forble likevel Bergen Norges største by. I 1350, ved utgangen av høymiddelalderen, hadde Bergen cirka 7000 innbyggere, mens Nidaros og Oslo hadde cirka 3000 innbyggere hver, av en befolkning på mellom 300.000 og 500.000 i landet som helhet.²

Bergen skulle ikke bare forbli Norges mest folkerike by frem til langt ut på 1800-tallet, men også oppleve å være Nordens største by på 1600-tallet, med en anslått folkemengde på rundt 15.000 innbyggere.³

Ved Norges første offisielle folketelling i 1769 var Norges mest folkerike byer vesentlig annerledes enn de er i dag. Bergen var fortsatt landets mest folkerike by, med en befolkning på 13.745

innbyggere. En femtedel av Norges urbane befolkning bodde i Bergen og byen hadde nesten dobbelt så mange innbyggere som Christiania/Oslo.

Christiania overtok Bergens posisjon som Norges største by i 1835 – en posisjon som bare skulle forsterkes utover de neste to århundrene og frem til i dag.

I dette notatet har jeg gjennomgått data fra alle norske folketellinger fra 1769 og frem til i dag for de tolv største norske byene og kommunene per 2023, samt SSBs kvartalsdata for befolkningen i perioden 1997 til 2023.

Analysen konkluderer med at Bergen opplever en relativ tilbakegang sammenlignet med de fleste andre norske storbyene og flere av de mest folkerike kommunene over den samme tidsperioden. Dette gjelder særlig de siste tiårene.

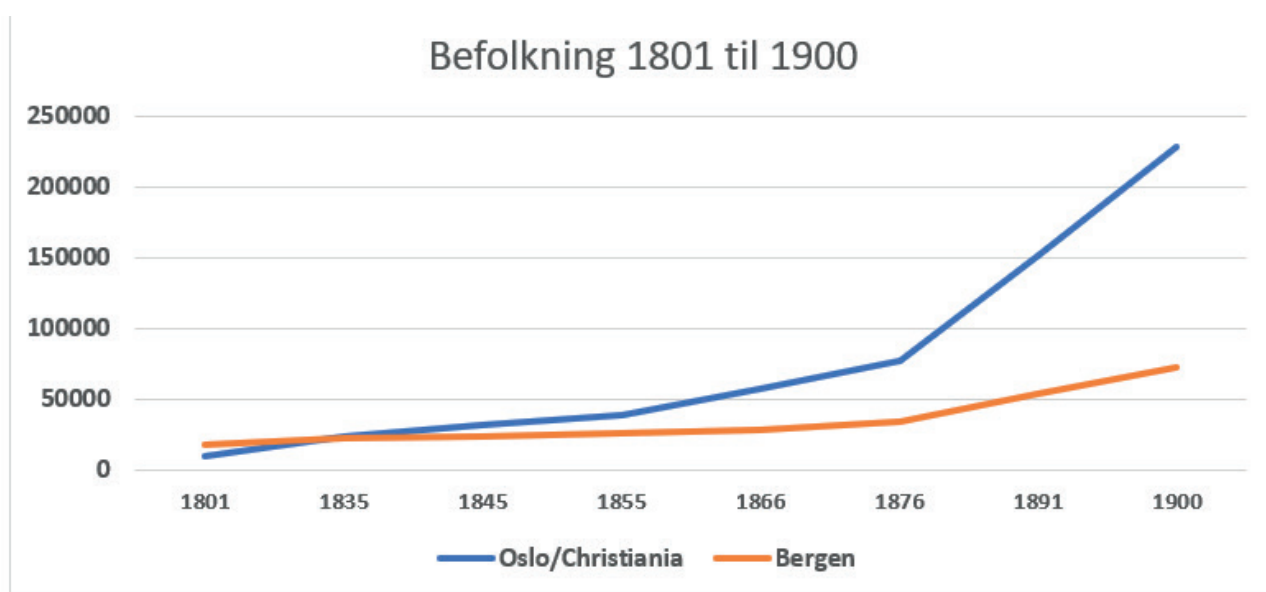
Gitt at befolkningsutviklingen i perioden 1997 til 2023 fortsetter, kan både Trondheim og tavanger/Sandnes gå forbi Bergen i folketall i løpet av innværende århundre, noe som vil innebære enda en tilbakegang for byen mellom de syv fjell.

Hvorfor vokser Bergens befolkning saktere enn de andre norske storbyene? Og hva betyr dette politisk?

1800–1900:

Industrialisering og urbanisering bidrar til at Oslo raser forbi Bergen i folketall

De to første offisielle folketellingene i 1769 og 1801 skulle komme til å representere Bergens toppunkt. I løpet av 1800-tallet skulle Oslos/Christianias befolkning bli nesten tre ganger større enn Bergens, og dermed befeste hovedstadens posisjon som Norges mest folkerike by.

Graf 1: Befolkning i Oslo/Christiania og Bergen ved alle folketellinger i perioden 1801 til 1900.

Som graf 1 viser, er det særlig i siste halvdel av 1800-tallet at Christianias/Oslos posisjon som Norges mest folkerike by ble stadfestet. Da økte Christianias/Oslos befolkning fra nesten 40.000 innbyggere ved folketellingen i 1855 til over 220.000 innbyggere ved folketellingen i 1900. Det skulle gå hundre år før Bergen nådde samme innbyggertall som Christiania/Oslo i år 1900.

Det er flere årsaker bak Christianias/Oslos befolkningseksplasjon på slutten av 1800-tallet. Økt mekanisering i jordbruket og avskaffelse av husmannsvesenet, redusert barnedødelighet, blant annet som følge av koppervaksinen, og ikke minst industrialiseringen, bidro til en kraftig urbanisering og befolkningsvekst i hele landet, men særlig i Oslo – som var blant de europeiske hovedstedene som hadde størst befolkningsvekst i andre halvdel av 1800-tallet.⁴

Riktignok hadde Bergen en høyere befolkningsvekst enn landet ellers i løpet av 1800-tallet. Men som man kan lese av tabell 3 under, hadde Bergen en lavere prosentvis vekst i dette århundret, sammenlignet med de andre byene. Kun Kristiansand hadde lavere vekst enn Bergen i perioden, mens Trondheims befolkningsvekst var omtrent lik.

By	1801	1900	Vekst 1801 - 1900	Vekst i prosent 1801 - 1900
Christiania / Oslo	9211	227.636	218.415	2371 %
Bergen	18.127	72.251	54.124	299 %
Trondheim	8846	38.180	29.334	332 %
Stavanger	2466	30.613	28.417	1141 %
Kristiansand	4848	14.666	9818	203 %
Drammen	2836	23.093	20.030	707 %
Fredrikstad	2343	14.635	12.292	525 %
Landet	879.020	2.221.477	1.342.457	153 %

Tabell 1: Innbyggertall i datidens syv mest folkerike byer, basert på datidens geografiske inndeling (kjøpstad), samt landet som helhet, i perioden 1801 til 1900.

1900–1990: Forstedenes århundre

Urbaniseringen av Norge fortsatte utover 1900-tallet, da nabokommunene til de store byene opplevde den største befolkningsveksten. Som man kan lese av tabell 1, hadde kommuner som Bærum, Asker og Sandnes en høy befolkningsvekst. Ellers er det verdt å bemerke at i deler av 1900-tallet hadde flere storbykommuner en betydelig befolkningsnedgang, som for eksempel Oslo på 1970-tallet.

By / Kommune	1900	1990	Vekst fra 1900 til 1990	Vekst i prosent
Oslo	227.626	461.190	233.564	103 %
Bergen	72.251	212.944	140.693	195 %
Trondheim	38.180	137.846	99.666	261 %
Stavanger	30.613	98.109	67.496	220 %
Bærum	9040	90.333	81.287	891 %
Kristiansand	14.666	65.543	50.877	347 %
Drammen	23.093	51.880	28.787	125 %
Tromsø	6996	51.218	44.222	632 %
Asker	4655	41.848	37.193	799 %
Sandnes	3728	44.798	42.154	1594 %
Lillestrøm / Skedsmo	3728	34.110	30.382	815 %
Fredrikstad	14.635	26.546	11.911	81 %
Samlet	448.133	1.316.365	868.232	194 %
Tettbygde strøk	628.812	2.397.676	2.397.676	381 %
Landet	2.221.477	4.247.546	2.026.069	91 %

Tabell 2: Befolkning (hjemmehørende) i dagens tolv mest folkerike kommuner, basert på datidens geografiske inndeling (kjøpstad, ladested (Sandnes) og herred (Bærum, Asker og Lillestrøm) med data fra folketellingen i 1900 og 1990. Vekst i prosent er avrundet til nærmeste hele tall. Data for Lillestrøm i år 1900 er ikke fra folketellingen.⁵

Som man kan lese av tabell 2 hadde Bergen en befolkningsvekst i prosent som var høyere enn både Oslo, alle bydistriktene samlet og landet generelt. Likevel hadde både Trondheim og Stavanger en høyere befolkningsvekst i prosent enn Bergen på 1900-tallet.

1990–2023: Fornytt urbanisering av bykjernen

Det er først og fremst befolkningsdata fra de siste tre tiårene som underbygger notatets tittel. Bergen er den stor-kommunen som i perioden 1990 til 2023 har hatt lavest befolkningsvekst blant de tolv mest folkerike kommunene.

Som man kan lese av tabell 3 er befolkningsveksten i Bergen så vidt høyere enn i landet ellers, mens byen har betydelig lavere befolkningsvekst enn samtlige av de andre storbyene.

Kommune	Befolkning 1990	Befolkning 2023 (2022)	Vekst siden 1990	Vekst i prosent siden 1990
Oslo	461.190	709.037	247.847	54 %
Bergen	212.944	289.330	76.386	33 %
Trondheim	137.846	212.660	74.814	54 %
Stavanger	98.109	146.011	47.902	49 %
Bærum	90.333	129.874	39.541	44 %
Kristiansand	65.543	115.569	50.026	76 %
Drammen	51.880	103.291	51.411	99 %
Asker	41.848	97.784	55.936	134 %
Lillestrøm	34.110	91.515	57.405	168 %
Fredrikstad	26.546	84.444	57.898	218 %
Sandnes	44.798	82.548	37.750	84 %
Tromsø	51.218	77.992	26.774	52 %
Samlet	1.316.365	2.140.055	823.690	63 %
Tettbygde strøk	3.026.488	4.485.236	1.458.748	48 %
Landet	4.247.546	5.504.329	1.256.783	30 %

Tabell 3: Befolkning i dagens tolv mest folkerike kommuner med data fra folketellingen i 1990 og befolkningsstatistikk fra SSB-tabell 01222 for årene 2000, 2010, 2020 og 2023 (t.o.m. 2. kvartal). Befolkningsdata fra 2000 til 2023 er korrigert for senere kommunesammenslåinger. Data om tettsteder for 2010 og 2023 er hentet fra henholdsvis 2011 og 2022. Vekst i prosent er avrundet til nærmeste hele tall. *Kommunesammenslåinger siden siste folketelling.⁶

At Bergens befolkning vokser saktere enn de øvrige mest folkerike byene i Norge i denne perioden kommer også tydelig frem dersom man for eksempel benytter SSBs tettsteddefinisjon⁷ og Storbymeldingens by-regiondefinisjon.⁸

Prognoser for fremtiden

De siste tiårene har Bergen hatt betydelig lavere vekst enn de resterende mest folkerike kommunene, noe som innebærer at det ikke er utenkelig at Bergens posisjon som Norges nestmest folkerike kommune og by står for fall i løpet av dette århundret.

I tabell 4 har jeg forsøkt å lage en prognose for om og når dette skjer, gitt ulike vekstanslag basert på de siste tiårenes befolkningsdata for de mest folkerike kommunene fra SSB.

Kommune	Befolkning i 2023	Befolkning i 2050 gitt vekst 1997-2023	Vekst 2023 -2050	Vekst i prosent fra 2023	Befolkning i 2100 gitt vekst 1997-2023	Vekst 2023 - 2100	Vekst i prosent
Oslo	709.037	1.023.761	314.724	44 %	2.021.976	1312939	185 %
Bergen	289.330	378.884	89.554	31 %	623.392	334062	115 %
Trondheim	212.660	307.229	94.569	44 %	606.948	394288	185 %
Stavanger	146.011	192.997	46.986	32 %	324.036	178025	122 %
Stavanger og Sandnes	228.559	328.767	100.208	44 %	666.127	437568	191 %
Bærum	129.874	173.035	43.161	33 %	294.344	164470	127 %
Kristiansand	115.569	161.152	45.583	39 %	299.307	183738	159 %
Drammen	103.291	136.329	33.038	32 %	228.226	124935	121 %
Asker	97.784	136.679	38.895	40 %	255.176	157392	161 %
Lillestrøm	91.515	152.536	61.021	67 %	389.879	298364	326 %
Fredrikstad	84.444	108188	23.744	28 %	171.833	87389	103 %
Sandnes	82.548	135.771	53.223	64 %	342.091	259543	314 %
Tromsø	77.992	108.403	30.411	39 %	199.103	121111	155 %
Samlet	2.140.055	3.014.964	874.909	41 %	6.422.438	4053824	171 %

Tabell 4: Befolkning i landets tolv mest folkerike kommuner i 2050 og 2100, gitt gjennomsnittlig kvartalsvis befolkningsvekst i perioden 1997 til 2023 (2. kvartal). Vekst i prosent er avrundet til nærmeste hele tall.

Som man kan lese av tabellen vil Bergen bli forbigått av Stavanger og Sandnes, gitt samme befolkningsvekst som i perioden 1997 til 2023, i løpet av dette århundret. Mer spesifikt en gang i løpet av 2085.

Trondheim vil dog ikke gå forbi Bergen i dette århundret, men dersom man gjør samme øvelse som over, men benytter den gjennomsnittlige kvartalsvise veksten for kun de siste fem årene (2018–2023), hvor Bergen i særlig grad har hatt svak befolkningsvekst, vil også Trondheim gå forbi Bergen i innbyggertall i løpet av dette århundret. Mer spesifikt i år 2076.

Men det må bemerkes at prognose-metoden som er brukt over har en rekke svakheter, med tanke på å lage prognoser langt frem i tid. At for eksempel Lillestrøm kommune, som har hatt en svært høy befolkningsvekst i perioden 1997 til 2023, vil ha en befolkning på størrelse med Bergen i 2023, virker å være lite sannsynlig.

Befolkningsveksten i Sandnes i samme periode har også trolig hatt en befolkningsvekst i perioden som ikke er realistisk over en lengre tidsperiode. Det er trolig at Stavanger og Sandnes har hatt en særlig høy vekst i denne perioden som følge de gode tidene i petroleumsindustrien i perioden 1990 til 2014. Hvis man for eksempel tar utgangspunkt i den gjennomsnittlige

befolkningsveksten i perioden 2018 til 2023, istedenfor 1997 til 2023, synker innbyggertallet i Sandnes med nesten 120.000 til 2100, noe som blant annet innebærer at Stavanger og Sandnes så vidt vil ha et lavere innbyggertall enn Bergen ved enden av dette århundre.

At Norges samlede fruktbarhetstall (SFT) er lavere enn nivået som trengs for å opprettholde befolkningsnivået, betyr at befolkningsveksten kommer som følge av økt levealder og innvandring fra utlandet. Dette innebærer blant annet at de fleste befolkningsprognoser anslår at befolkningen i Norge vil øke sakte i de kommende årene, før befolkningen synker som følge av at de store etterkrigskullene vil falle fra.⁹

Videre har befolkningsveksten, særlig i storbyene de siste to århundrene, vært drevet av en økt urbanisering. Men befolkningsveksten i byene som følge av økt urbanisering er i stor grad tatt ut, etter at Norge har oppnådd en urbaniseringsgrad på i overkant av 80 prosent, opp fra 10 prosent i 1835.¹⁰

At prognosen over synes å være noe optimistisk, bekreftes også i SSBs siste prognose for befolkningsveksten i de ulike kommunene i 2050.

By/kommune	Registrert 2022	Hovedalternativet 2050	Vekst	Vekst i prosent	Lav nasjonal vekst 2050	Vekst	Vekst i prosent
Oslo	699.827	809.155	109.328	15,6 %	713.829	14.002	2,0 %
Bergen	286.930	323.799	36.869	12,8 %	287.662	732	0,3 %
Trondheim	210.496	248.636	38.140	18,1 %	220.832	10.336	4,9 %
Stavanger	144.699	158.003	13.304	9,2 %	138.766	-5933	-4,1 %
Stavanger og Sandnes	226.004	252.439	26.435	11,7 %	222.548	-3456	-1,5 %
Bærum	128.982	150.879	21.897	17,0 %	133.277	4295	3,3 %
Kristiansand	113.737	136.728	22.991	20,2 %	121.809	8072	7,1 %
Drammen	102.273	114.271	11.998	11,7 %	101.804	-469	-0,5 %
Asker	96.088	112.483	16.395	17,1 %	99.853	3765	3,9 %
Lillestrøm	89.095	106.776	17.681	19,8 %	94.975	5880	6,6 %
Fredrikstad	83.892	96.006	12.114	14,4 %	86.272	2380	2,8 %
Sandnes	81.305	94.436	13.131	16,2 %	83.782	2477	3,0 %
Tromsø	77.544	84.849	7305	9,4 %	74.964	-2580	-3,3 %
De 12 største av dagens kommuner	2.340.872	2.688.460	347.588	14,8 %	2.380.373	39.501	1,7 %
Landet	5.425.270	6.028.830	603.560	11,1 %	5.365.434	-59.836	-1,1 %

Tabell 5: SSBs befolkningsprognose for de tolv mest folkerike kommunene i 2050 i hovedalternativet og alternativ «lav nasjonal vekst». SSB-tabell 13600 er benyttet for landet.¹¹

Også i SSBs prognose vil Bergen ha en lavere befolkningsvekst enn både Oslo og Trondheim frem mot 2050.

I siste del av notatet vil jeg luften noen hypoteser om hvorfor Bergen vokser saktere enn de andre storbyene og stor-kommunene i Norge.

Bergen får færre nye bergensere

I perioden 1997 til andre kvartal i 2023 vokste Bergens befolkning med 65.286 innbyggere. Omtrent halvparten av befolkningsveksten kom som følge av et fødselsoverskudd i perioden på 32.164 personer. Men befolkningsveksten som følge av fødselsoverskuddet har vært relativt sett mindre i Bergen enn i de andre byene og stor-kommunene.

Kommune	Befolkning 1997	Andel av befolkningen 1997	Fødselsoverskudd 1997–2023	Andel av fødselsoverskudd 1997–2023
Oslo	499.496	29,1 %	117.979	38,3 %
Bergen	22.5152	13,1 %	32.164	10,4 %
Trondheim	150.333	8,8 %	26.040	8,6 %
Stavanger	112.224	6,5 %	21.387	6,9 %
Stavanger og Sandnes	163.835	9,5 %	35.734	11,6 %
Bærum	99.324	5,8 %	12.487	4,1 %
Kristiansand	84.305	4,9 %	11.236	3,7 %
Drammen	79.605	4,6 %	6065	2,0 %
Asker	71.173	4,1 %	8652	2,8 %
Lillestrøm	57.588	3,4 %	8483	2,8 %
Fredrikstad	66.612	3,9 %	585	0,2 %
Sandnes	51.611	3,0 %	14.347	4,7 %
Tromsø	57.347	3,3 %	12.830	4,2 %
Samlet	1.718.605	100 %	307.989	100 %

Tabell 6: Befolkning og fødselsoverskudd i de tolv mest folkerike kommunene, inkluderer Stavanger og Sandnes, i perioden 1997 til 2023 (2. kvartal). Andeler i prosent er avrundet til nærmeste hele desimal.

Som man kan lese av tabell 6 utgjorde Bergens befolkning 13,1 prosent av befolkningen i de tolv mest folkerike kommunene i Norge i 1997, men for perioden 1997 til 2023 utgjorde Bergens fødselsoverskudd kun 10,4 prosent av det totale fødselsoverskuddet i de tolv mest folkerike kommunene.

Til sammenligning utgjorde Oslos befolkning 29,1 prosent av befolkningen i de tolv mest folkerike kommunene, mens Oslos andel av det totale fødselsoverskuddet utgjorde hele 38,3 prosent av det totale fødselsoverskuddet i de samme kommunene.

En årsak til dette kan være at Oslo har den laveste medianalderen blant de tolv mest folkerike kommunene, samt en befolkningspyramide med en større andel av befolkningen i fruktbar alder. Hovedstaden har også en stor innvandrerbefolkning, som har et høyere fruktbarhetstall enn befolkningen ellers.¹²

Nye bergensere flytter fra byen

En annen årsak til at Bergens befolkning ikke vokser like mye som i de andre kommunene er at byen har et innenlandsk flytteunderskudd.

Kommune	Netto flyttinger innenlands 1997–2022	Netto innvandring fra utlandet	Netto innvandring fra utlandet og innenlands innflytting	Andel av netto innflytting og innvandring	Andel av befolkningen 1997
Oslo	-21.820	113.730	91.910	27,0 %	29,1 %
Bergen	-3901	36.963	33.062	9,7 %	13,1 %
Trondheim	11.364	25.560	36.924	10,8 %	8,8 %
Stavanger	-10.763	23.537	12.774	3,8 %	6,5 %
Stavanger/ Sandnes	-4778	34.522	29.744	8,7 %	9,5 %
Bærum	3842	14.661	18.503	5,4 %	5,8 %
Kristiansand	6910	13.202	20.112	5,9 %	4,9 %
Drammen	6270	4120	10.390	3,1 %	4,6 %
Asker	7450	10.709	18.159	5,3 %	4,1 %
Lillestrøm	17.453	9682	27.135	8,0 %	3,4 %
Fredrikstad	11.463	5678	17.141	5,0 %	3,9 %
Sandnes	5985	10.985	16.970	5,0 %	3,0 %
Tromsø	-2229	10.380	8151	2,4 %	3,3 %
Samlet	27.246	313.729	340.975	100,00 %	100 %

Tabell 7: Innenlandsk flytteregegnskap og netto innvandring fra utlandet i de tolv mest folkerike kommunene, inkludert Stavanger og Sandnes, i perioden 1997 til 2023 (2. kvartal). Andeler i prosent er avrundet til nærmeste hele desimal.

Men som man kan lese av tabell 7, er ikke Bergen den eneste av storbyene som har netto innenlands flyttetap. Det samme gjelder for både Oslo og Stavanger, som også har et relativt høyt innenlands flyttetap. En årsak til at alle disse nevnte byene har et netto innenlands flyttetap er trolig at mange flytter ut av byen for å bosette seg i nabokommunene rundt.

At Bergen fremdeles har befolkningsvekst kommer altså som følge av innvandring fra utlandet og et fortsatt fødselsoverskudd. Men som nevnt over utgjør Bergens andel av det samlede

fødselsoverskuddet mindre enn Bergens samlede andel av befolkningen. Det samme gjelder for netto innvandring og innflytting til Bergen.

Studentene blir ikke i Bergen?

Det er likevel noen interessante mønstre for det innenlandske flyttetapet når man ser på hvert enkelt kvartal

Enkelte kommuner, som Oslo, Bergen, Trondheim og Kristiansand, har alle et stort flytteoverskudd i 3. kvartal, mens man finner et tilsvarende stort flyttetap i 2. kvartal. Dette til forskjell fra kommuner som Drammen, Asker, Lillestrøm og Sandnes, som har et samlet flytteoverskudd i alle kvartaler, eller Stavanger, som har et samlet flyttetap i alle kvartaler.

En sannsynlig årsak til dette mønsteret er at det er mange som flytter i forbindelse med studier. Men når man legger sammen nettoinnflytting i 3. kvartal med netto utflytting i 2. kvartal skiller Trondheim og Kristiansand seg noe ut blant disse «studentbyene» med å ha netto flyttegevinst for 2. og 3. kvartal.

By	3. kvartal samlet	2. kvartal samlet	Netto
Oslo	6244	-22.626	-16.382
Bergen	5048	-8756	-3708
Trondheim	11.355	-7263	4092
Kristiansand	6872	-736	6136

Tabell 8: Netto innenlands flytteregegnskap for 3. og 2. kvartal for Oslo, Bergen, Trondheim og Kristiansand for perioden 1997–2023.

En hypotese for denne forskjellen er at det er flere studenter som velger å bosette seg i for eksempel Trondheim etter at man er ferdig med studiene. Det motsatte synes å være tilfelle i Bergen. En undersøkelse fra 2017 viser for eksempel av kun seks prosent av studentene ved NHH tror de vil jobbe i Bergen ved endte studier.¹³

Det kan nok tenkes at det også finnes andre forklaringer bak tallene, samtidig som en mulig feilkilde er at det er mange studenter som ikke melder flytting fra sin tidligere hjemkommune.¹⁴

Andre indikasjoner som kan forklare Bergens relative tilbakegang

Det kan diskuteres om Bergens relative innbyggertall sammenlignet med de andre storbyene og stor-kommunene er et egnet mål til å vurdere byens historie. Bergen har fremdeles befolkningsvekst i en tid hvor flere europeiske stater, men også distriktsområder i Norge og i Vesten ellers, har opplevd befolkningsnedgang.

I Norge skal man ikke lenger tilbake enn til 1970- og 1980-tallet, for å se at Oslo, som i de siste årene har vært en av de europeiske hovedstedene med høyest prosentvis befolkningsvekst, opplevde en befolkningsnedgang.

Bergen er også langt unna den befolkningsnedgangen, for ikke å snakke om befolkningskollapsen, som skjedde i amerikanske byer som New Orleans og Detroit.

Men den demografiske utviklingen gir oss en del indirekte signaler, ikke bare om attraktiviteten til en by og kommune, men har også direkte påvirkning på økonomisk og demografisk bærekraftighet.

I Norge har vi et omfordelingssystem mellom kommunene som reduserer noe av den negative effekten av lavere eller negativ befolkningsvekst. Men den kommende eldrebølgen, lavere arbeidsinnvandring og vanskeligere økonomiske tider, kommer til å skape mer press i både kommunal, offentlig og privat sektor.

Det er likevel noen flere tegn enn den relativt sett lavere befolkningsveksten på at byen sakker noe akterut. For eksempel skatteinnbetalinger, som forteller noe om arbeidsmarkedet og næringslivet i kommunen.

Bergensernes skatteinnbetalinger, målt som både gjennomsnitt og median, har sunket, sammenlignet med den gjennomsnittlige nordmannens, siden midten av 2010-tallet. Innbyggerne i Bergen betaler fremdeles noe mer skatt enn den gjennomsnittlige nordmannen, men både innbyggerne i Oslo, Stavanger og Bærum, samt innbyggerne i 24 andre kommuner, har høyere skatteinnbetalinger i 2021 enn bergenserne.¹⁵

Sysselsettingsstatistikken for Bergen gir også noen indikasjoner som kan forklare de siste årenes demografiske utvikling.

Riktignok opprettholder Vestlandets hovedstad landsdelens systematiske høyere sysselsettingsandeler enn landet ellers. Men i perioden siden årtusenskiftet har sysselsettingsandelene i Oslo gått fra å være lavere enn landsgjennomsnittet til godt over – til tross for at innvandrere har betydelig lavere sysselsettingsandeler enn befolkningen ellers, noe som burde trukket hovedstadens sysselsettingsstatistikk betydelig ned.¹⁶

Da står det verre til med sektorfordelingen mellom de sysselsatte. Mens Oslo hadde en sysselsettingsandel innen privat sektor på 66,8 prosent i 2000, noe som var lavere enn landsgjennomsnittet på 70,4 prosent, hadde andelen sysselsatte i privat sektor i hovedstaden økt til 75 prosent i 2022. Utviklingen har derimot vært motsatt i Bergen, hvor 70,5 prosent av de sysselsatte jobbet i privat sektor i 2000, litt over landsgjennomsnittet. Men i de siste tjue årene har andelen sysselsatte i privat sektor falt til 68,6 prosent i Bergen, noe som er lavere enn landsgjennomsnittet på 68,7 prosent.¹⁷

At borgerne ikke bare stemmer i valg hvert fjerde år, men faktisk også stemmer med føttene, har kommet mer på dagsorden den siste tiden etter at mange formuende nordmenn har flyttet til Sveits og til andre stater.

Det har derimot vært mindre politisk oppmerksomhet mellom flyttestrømmer internt mellom kommunene. Unntaket er Bø kommune som forsøkte å lokke til seg formuende nordmenn til å bosette seg i Vesterål-kommunen, og en liten økning av oppmerksomheten rundt utflytting fra storbyene under pandemien.

Men fremover vil det nok bli hardere kamp om både arbeidskraft, arbeidsplasser og skatteinntekter mellom kommunene. Dette gjelder særlig for Bergen, som har attraktive nabokommuner med lavere boligpriser og eiendomsskatt, men som også synes å slite med å få de mange tusen studentene som flytter til byen hvert år til å bli bergensere for godt, samt lavere fødselsoverskudd enn de andre stor-kommunene.

Hvis ikke befolkningsveksten i Bergen tar seg noe opp de siste tiårene, kan vi være vitne til at både Trondheim og Stavanger/Sandes går forbi Bergen i folketall innen dette århundret.

Civita er en liberal tankesmie, som gjennom sitt arbeid skal bidra til økt kunnskap og oppslutning om liberale verdier, institusjoner og løsninger, og fremme en samfunnsutvikling basert på respekt for individets frihet og personlige ansvar. Den enkeltes publikasjons forfatter(e) står for alle utredninger, konklusjoner og anbefalinger, og disse analysene deles ikke nødvendigvis av andre ansatte, ledelse, styre eller bidragsytere. Skulle feil eller mangler oppdages, ville vi sette stor pris på tilbakemeldinger, slik at vi kan rette opp eller justere.

Ta kontakt med forfatteren på mats@civita.no eller [civita@civita.no](https://civita.no)

Sluttnoter

- 1 Wikipedia, «Norges Hovedstad», https://no.wikipedia.org/wiki/Norges_hovedstad
- 2 Norseng, Per G.; Store norske leksikon (2005–2007); Opsahl, Erik: Norge i høymiddelalderen i Store norske leksikon på snl.no. Hentet 28. august 2023 fra https://snl.no/Norge_i_h%C3%B8ymiddelalderen
- 3 Bergen Kommune, «Historie», bergen.kommune.no, <https://www.bergen.kommune.no/omkommunen/fakta-om-bergen/historie>
- 4 Aftenposten, «Christiania. De elendiges hovedstad», artikkel, 25.02.2011, aftenposten.no, <https://www.aftenposten.no/norge/i/16kIQ/christiania-de-elendiges-hovedstad> og Nasjonal Digital Læringsarena, «Befolkningsutvikling og flytting på 1800-tallet», artikkel, ndla.no, <https://ndla.no/nb/subject:846a7552-ea6c-4174-89a4-85d6ba48c96e/topic:1c4d1853-9c9e-4320-ad19-1814090a911a/topic:ff9eb1ca-85aa-414c-9ddb-c23c41c89655/resource:8fecdf0-506b-4f25-9f2b-5b3d8d4ce079>
- 5 Lokalhistoriewiki, «Lillestrøm», <https://lokalhistoriewiki.no/wiki/Lillestr%C3%B8m>
- 6 Wikipedia, «Kommunestruktur i Norge», https://no.wikipedia.org/wiki/Kommunestruktur_i_Norge
- 7 SSB, «Tettsteders befolkning og areal», 14.12.2022, ssb.no, <https://www.ssb.no/befolkning/folketal/statistikk/tettsteders-befolkning-og-areal>, SSB, «Tettsteders befolkning og areal, 1. januar 2000», 6.12.2001, ssb.no, <https://www.ssb.no/befolkning/statistikker/befsett/arkiv/2001-12-06>, SSB, «Tettsteders befolkning og areal, 1. januar 2011», 17.06.2011, ssb.no, <https://www.ssb.no/befolkning/statistikker/befsett/aar/2011-06-17> og SSB, «Tettsteders befolkning og areal, 1. januar 2020», 06.10.2020, ssb.no, <https://www.ssb.no/befolkning/statistikker/befsett/aar/2020-10-06>
- 8 Regjeringen, «Storbymeldingen», St.meld. nr. 31, 2002-2003, regjeringen.no, <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stmeld-nr-31-2002-2003-/id402979/?ch=10>
- 9 SSB, «Rekordlav fruktbarhet i 2022», Linn Krokdal, artikkel, 07.03.2023, ssb.no, <https://www.ssb.no/befolkning/fodte-og-dode/statistikk/fodte/artikler/rekordlav-fruktbarhet-i-2022>
- 10 Butenschøn, Peter: urbanisering i Store norske leksikon på snl.no. Hentet 24. oktober 2023 fra <https://snl.no/urbanisering>
- 11 SSB, «Regionale befolkningsframskrivninger», oppdatert 05.06.2022, ssb.no, <https://www.ssb.no/befolkning/befolkningsframskrivninger/statistikk/regionale-befolkningsframskrivninger>
- 12 SSB, tabell 13536: Gjennomsnittsalder og medianalder, etter region, statistikkvariabel og år, ssb.no, <https://www.ssb.no/statbank/table/13536/tableViewLayout1/>, SSB, Kommunefakta, Oslo, ssb.no, <https://www.ssb.no/kommunefakta/oslo> og SSB, «Fruktbarheten til innvandrerkvinner går ned», artikkel, 07.03.2019, ssb.no, <https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/fruktbarheten-til-innvandrerkvinner-gar-ned>
- 13 Bergens Tidene, «NHH-studenter bare på besøk i Bergen», artikkel, 23.03.2023, bt.no, <https://www.bt.no/nyheter/okonomi/i/aRBB7/nhh-studenter-bare-paa-besoek-i-bergen>
- 14 VG, «Kommuner gir tusenlapper til studenter som melder flytting», artikkel, 28.08.2023, vg.no, <https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/15zjyW/kommuner-gir-tusenlapper-til-studenter-som-melder-flytting>
- 15 Kommuneprofilen, «Inntekt og Formue > Skatt 2021 > Benchmarking», https://www.kommuneprofilen.no/profil/inntekt/Bench/innt_skatt_bench.aspx
- 16 Kommuneprofilen, «Sysselsettingsandel», https://www.kommuneprofilen.no/profil/kommunefakta/Arbeidsledighet_Sysselsettingsandel_kommune.aspx
- 17 Kommuneprofilen, «Arbeidsmarked > Sysselsetting > Offentlig og privat sektor», https://www.kommuneprofilen.no/profil/sysselsetting/DinRegion/syss_sektor_region.aspx